

بررسی موانع بکارگیری فناوری اطلاعات در کتابخانه‌های عمومی

علیرضا دهداری زاده*

کارشناس،

مرکز منطقه‌ای اطلاع‌رسانی علوم و فناوری

دریافت: ۱۳۸۸/۰۷/۰۶ | پذیرش: ۱۳۸۹/۰۲/۰۴

فصلنامه علمی پژوهشی
پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران
شاپا (چاپی) ۵۲۰۶-۱۷۳۵
شاپا (الکترونیکی) ۵۵۸۳-۲۰۰۸
نمایه در SCOPUS، LISA و ISC
<http://jst.irandoc.ac.ir>
دوره ۲۶ | شماره ۲ | صص ۲۲۳-۲۳۳
زمستان ۱۳۸۹

چکیده هدف اصلی این پژوهش، بررسی موانع بکارگیری فناوری اطلاعات در کتابخانه‌های عمومی شهر شیراز است که به روش پیمایشی-توصیفی انجام شده است. جامعه پژوهش حاضر را کارکنان کتابخانه‌های عمومی شهر شیراز (۱۰۳ نفر) تشکیل داده است. ابزار گردآوری داده‌ها با پرسش‌نامه‌ای که با نرم افزار «اس.پی.اس.اس.»^۱ تنظیم شده است، مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. برای تجزیه و تحلیل یافته‌ها، از روش آمار استنباطی نظیر ضریب همبستگی پیرسون، آزمون‌های «تی-تست»^۲ مستقل و آنالیز واریانس یک‌طرفه برای انجام مقایسه‌ها استفاده شده است. نتایج تجزیه و تحلیل یافته‌ها نشان می‌دهد که تفاوت معنی‌داری میان نگرش مدیران و کارشناسان در خصوص بهره‌مندی از مزیت‌های بکارگیری فناوری‌های اطلاعاتی در کتابخانه‌ها وجود ندارد. تفاوت معنی‌داری میان نگرش مدیران و کارشناسان در خصوص موانع مدیریتی، فنی، اقتصادی و فرهنگی-اجتماعی بکارگیری مؤثر فناوری اطلاعاتی وجود ندارد.

کلیدواژه‌ها: کتابخانه‌های عمومی؛ شهر شیراز؛ فناوری‌های اطلاعاتی.

* پدیدآور رابط: shmimevasl@gmail.com | 2. test | 1. spss

۱. مقدمه

عوامل مؤثر بر کاربرد فناوری اطلاعات به دو دسته بازدارنده (موانع) و پیش‌برنده (موفقیت) تقسیم می‌شوند. موانع کاربرد فناوری اطلاعات، عواملی هستند که باعث شکست کامل کاربرد این فناوری می‌شوند یا پس از کاربرد، باعث رها شدن یا ایستایی آن می‌شوند. موانع ممکن است موجب دست نیافتن به هدف‌ها یا ایجاد پیامدهای ناخواسته شوند. در مقابل نیز، عوامل موفقیت، عواملی هستند که باعث موفقیت کامل کاربرد فناوری اطلاعات و تداوم آن می‌شوند یا از ایجاد پیامدهای ناخواسته آن جلوگیری می‌کنند (علیدوستی ۱۳۸۷).

پیدایش رایانه‌ها و فناوری‌های اطلاعاتی، شاید عامل منحصربه‌فرد تأثیرگذار بر سازمان‌ها در طی سه دهه اخیر بوده‌است. فناوری اطلاعات، می‌تواند نقش مهمی در ارتقای بهره‌وری و کارایی در سازمان‌های گوناگون دولتی یا خصوصی داشته باشد. سازمان‌هایی که در آن‌ها فرایند پیاده‌کردن و استفاده از فناوری اطلاعات با موفقیت همراه باشد، با دستاوردهای قابل توجهی روبه‌رو خواهند بود. بهبود بهره‌وری پژوهش‌گران، غنی‌سازی کیفیت زندگی شغلی افراد، پیشبرد تصمیم‌گیری‌های مدیران، و سرانجام تقویت رقابت‌جویی کلی سازمان‌ها به عنوان آثار فناوری اطلاعات به اثبات رسیده‌است. همچنین با وجود سودهایی که فناوری اطلاعات برای کتابخانه‌ها داشته‌است، با مشکلات مربوط به کاربرد آن از جنبه‌های گوناگون مانند فردی، سازمانی، فرهنگی و اجتماعی روبرو شده‌اند. بنابراین به انجام چنین پژوهش‌هایی احساس نیاز شده‌است. با توجه به مطالب بالا و اهمیت روزافزون فناوری اطلاعات، در پژوهش حاضر سعی شده‌است به بررسی فناوری اطلاعات در کتابخانه‌های عمومی شهر شیراز و کاربردهای پرداخته شود که فناوری اطلاعات می‌تواند در عرصه‌های گوناگون اطلاع‌رسانی داشته باشد. همچنین چهارچوبی برای استفاده بهینه فناوری اطلاعات برای رسیدن به اهداف سازمانی در کتابخانه‌های عمومی ارائه خواهد شد.

۲. پرسش‌های پژوهش

۱-۲. آیا تفاوت معنی‌داری بین نگرش‌های کلی مدیران و کارشناسان کتابخانه‌های عمومی شهر شیراز نسبت به استفاده از مزیت‌های فناوری اطلاعات در ارائه خدمات کتابخانه‌ها وجود دارد؟

۲-۲. آیا نگرش پاسخ‌گویان در مورد موانع مدیریتی بکارگیری فناوری اطلاعات، بر دیدگاه آنان نسبت به بهره‌مندی از مزیت‌های استفاده از این فناوری تأثیری دارد؟

۳-۲. آیا نگرش پاسخ‌گویان در مورد موانع فنی بکارگیری فناوری اطلاعات، بر دیدگاه آنان نسبت به بهره‌مندی از مزیت‌های استفاده از این فناوری تأثیری دارد؟

- ۲-۴. آیا نگرش پاسخ‌گویان در مورد موانع اقتصادی بکارگیری فناوری اطلاعات، بر دیدگاه آنان نسبت به بهره‌مندی مزیت‌های استفاده از این فناوری تأثیری دارد؟
- ۲-۵. آیا نگرش پاسخ‌گویان در مورد موانع فرهنگی-اجتماعی بکارگیری فناوری اطلاعات، بر دیدگاه آنان نسبت به بهره‌مندی از مزیت‌های استفاده از این فناوری تأثیری دارد؟
- ۲-۶. آیا متغیرهای جمعیت‌شناختی (سن، جنسیت، سطح تحصیلات و تجربه مدیریتی)، بر نگرش پاسخ‌گویان نسبت به مزیت‌های استفاده از فناوری اطلاعات در کتابخانه‌ها تأثیر معنی‌داری دارد؟

۳. روش‌شناسی پژوهش

برای انجام این پژوهش از روش تحقیق پیمایشی استفاده شده است. با کمک روش یاد شده، داده‌ها از جامعه آماری در یک بازه زمانی جمع‌آوری شدند. جامعه پژوهش حاضر را کارکنان شاغل در کتابخانه‌های عمومی شهر شیراز شامل مدیرها، معاون‌ها و کارشناسان تشکیل می‌دهند. آمار کتابخانه‌های عمومی فعال در شهر شیراز طبق آمار اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی استان فارس مشتمل بر ۲۲ کتابخانه است که تمامی کارکنان شاغل در این کتابخانه‌ها (۱۰۳) نفر است. برای تعیین روایی پرسش‌نامه از روایی صوری استفاده شد، به این صورت که پس از طراحی پرسش‌نامه از دیدگاه‌های افراد آگاه و کارشناس و اساتید کتابداری و اطلاع‌رسانی استفاده شده و تغییرات لازم در آن انجام شد. در پایان پس از انجام تغییرات، پرسش‌نامه مورد تأیید قرار گرفت. پایایی پرسش‌نامه نیز با استفاده از آلفای کرونباخ تعیین شد که مقدار آن ۰/۹۲ است.

داده‌های جمع‌آوری شده با استفاده از نرم افزار «اس.پی.اس.اس.» مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند. برای دستیابی به تجزیه و تحلیل‌های مورد نظر از آزمون‌های (تی-تست) مستقل و آنالیز واریانس یک‌طرفه برای انجام مقایسه‌ها استفاده شده است. همچنین از ضریب همبستگی پیرسون برای تعیین روابط بین متغیر مزیت‌های استفاده از فناوری اطلاعات و متغیر موانع مدیریتی، فنی، اقتصادی و فرهنگی-اجتماعی استفاده شده است. در ضمن سطح معنی‌داری ۰/۰۵ برای آزمون‌ها در نظر گرفته شده است.

۴. پیشینه پژوهش

با توجه به جای‌گیری فناوری‌های نوین در کتابخانه‌ها برای ارائه خدمات مناسب به کاربران بدون در نظر گرفتن ابعاد زمانی و مکانی و برای رسیدن به آن، مطالعات زیادی از سوی پژوهش‌گران و دانشمندان صورت گرفته است. اینجا به معرفی برخی پژوهش‌های انجام شده در این زمینه پرداخته می‌شود.

تقی‌زاده پژوهشی با عنوان «بررسی تأثیر نظام فناوری اطلاعات بر اثربخشی سازمان (سازمان

کتابخانه‌ها، موزه‌ها و مرکز اسناد آستان قدس رضوی) را انجام داده‌است. یافته‌های این پژوهش نشان داد که سرعت ارائه خدمات به کاربران افزایش یافته و زمان دستیابی و بازیابی اطلاعات کاهش یافته‌است که این حاکی از افزایش اثربخشی سازمان است (تقی‌زاده ۱۳۸۵).

غلامحسین‌زاده پژوهشی با عنوان «ارزیابی میزان بهره‌گیری از فناوری اطلاعات در ذخیره و بازیابی نسخه‌های خطی در کتابخانه‌های ایران» را انجام داده‌است. یافته‌های پژوهش نشان داد که ۶۰ درصد کتابخانه‌ها، نسخه‌های خطی خود را دیجیتال کرده‌اند و تنها یک کتابخانه به‌طور کامل اطلاعات نسخه‌های خطی خود را در فهرست رایانه آورده‌است (غلامحسین‌زاده ۱۳۸۵).

قاری، نظام‌های کتابخانه دانشگاهی را در کشورهای عربی ناحیه خلیج فارس مورد بررسی قرار داد. این پژوهش نشان داد که نظام‌های کتابخانه دانشگاهی در این کشورها شبیه یکدیگر است. فعالیت‌های خدمات اطلاعاتی در این کتابخانه‌ها انواع گوناگونی دارند. در این کشورها کارکنان دانش‌آموخته در رشته کتابداری وجود ندارند تا بتوانند به خدمات الکترونیکی، چندرسانه‌ای، اینترنت و ... رسیدگی کنند (Qari 2006).

روزنبلات در پژوهشی ویژگی‌های کارمندان کتابخانه‌های عمومی را که بر نگرش آن‌ها نسبت به اینترنت تأثیر گذاشته، بررسی نموده‌است. یافته‌های این مطالعه حاکی از آن است که نوع سمت کنونی کارمندان بر روی برداشت ذهنی آن‌ها از مفید بودن اینترنت، و جنس و محل کار، بر روی برداشت ذهنی آن‌ها نسبت به استفاده آسان اینترنت تأثیر گذاشته‌است (Rosenblatt 2004).

الخلف و العظمی پژوهشی با عنوان «بررسی فناوری اطلاعات در کتابخانه‌های عمومی کویت» انجام داده‌اند. یافته‌های این پژوهش نشان داد که تنها هشت کتابخانه عمومی کامپیوتر دارند و ۱۵ کتابخانه عمومی دیگر از فناوری‌های اطلاعاتی و ارتباطاتی مانند کامپیوتر هیچ بهره‌ای نبرده‌اند (Al-Qallaf and Al-Azmi 2002).

بررسی پیشینه‌ها نشان می‌دهد که کتابخانه‌ها و سازمان‌ها در ایران و دیگر کشورها در مواجهه با فناوری‌های اطلاعاتی با مشکلاتی از جمله زیرساخت‌ها مواجه هستند. از آنجا که پژوهش‌های جامعی در مورد موانع و مشکلات زیرساخت‌ها انجام نشده‌است، این پژوهش می‌تواند با شناخت موانع بکارگیری صحیح فناوری اطلاعات کمک شایانی به بهبود خدمات رسانی به جامعه اطلاعاتی بکند. با توجه به اهداف بلند کتابخانه‌های عمومی در اطلاع رسانی به عموم جامعه، این پژوهش در نظر دارد تا موانع بکارگیری فناوری اطلاعات را از ابعاد گوناگون مورد بررسی قرار دهد. نتایج این پژوهش می‌تواند برای بهره‌برداری در اختیار مدیران و برنامه‌ریزان کتابخانه‌های عمومی قرار بگیرد تا بتوانند هر چه سریع‌تر و بهتر از فناوری اطلاعات برای خدمات رسانی به عموم جامعه استفاده بکنند.

۵. یافته‌های پژوهش

۵-۱. آیا تفاوت زیادی میان نگرش‌های کلی مدیران و کارشناسان نسبت به استفاده از مزیت‌های فناوری اطلاعات در ارائه خدمات کتابخانه‌ها وجود دارد؟

جدول ۱. میانگین و انحراف معیار نمره مزیت‌های بهره‌مندی از فناوری اطلاعات در کتابخانه‌ها

P-value	انحراف معیار	میانگین	تعداد	
۰/۰۹۵	۱/۴	۲۰/۹	۳۷	مدیر
	۱/۸	۲۱/۵	۵۷	کارشناس

براساس مندرجات جدول ۱ میانگین نمره مدیران برابر با ۲۰/۹ و میانگین نمره کارشناسان ۲۱/۵ محاسبه و اعلام شده‌است. همچنین بر اساس داده‌های همان جدول انحراف معیار محاسبه شده برای گروه مدیران برابر ۱/۴ و برای گروه کارشناسان برابر با ۱/۸ اعلام شده‌است. با توجه به انحراف معیار محاسبه شده و همچنین از ارزش پی محاسبه شده که رقم ۰/۰۹۵ را اعلام می‌کند، می‌توان نتیجه گرفت که تفاوت زیادی میان نگرش مدیران و کارشناسان کتابخانه‌های عمومی شهر شیراز در خصوص بهره‌مندی از مزیت‌های بکارگیری فناوری‌های اطلاعاتی در کتابخانه‌ها وجود ندارد.

۵-۲. آیا ارتباطی میان موانع مدیریتی بکارگیری فناوری‌های اطلاعاتی و استفاده اثربخش از فناوری اطلاعات در کتابخانه‌ها وجود دارد؟

جدول ۲. میانگین و انحراف معیار موانع مدیریتی بکارگیری فناوری‌های اطلاعاتی در کتابخانه‌ها

P-value	انحراف معیار	میانگین	تعداد	
۰/۸۳	۸/۰	۵۷/۴	۳۵	مدیر
	۵/۶	۵۷/۸	۴۹	کارشناس

همان‌طور که در جدول ۲ مشاهده می‌شود، میانگین مدیران برابر با ۵۷/۴ و کارشناسان را برابر با ۵۷/۸ نشان می‌دهد و همچنین بر اساس داده‌های محاسبه شده انحراف معیار مدیران برابر با ۸/۰ و کارشناسان ۵/۶ اعلام شده‌است. با توجه به ارزش پی محاسبه شده که رقم ۰/۸۳ را نشان می‌دهد، نتیجه گرفته می‌شود که تفاوت زیادی میان نگرش مدیران و کارشناسان در خصوص موانع مدیریتی بکارگیری مؤثر فناوری اطلاعاتی در کتابخانه‌های عمومی وجود ندارد. ضریب همبستگی محاسبه شده برای دو متغیر اعلام شده مزیت‌های بکارگیری فناوری اطلاعات و موانع

مدیریتی براساس اطلاعات جدول ۳، عدد (۰/۳۹۱) را نشان می‌دهد که از نظر آماری ($p < 0/001$) معنی داری است. به آن معنی است که یک رابطه مستقیم میان این دو متغیر وجود دارد.

جدول ۳. ضریب همبستگی میان نمرات مزیت‌های بکارگیری فناوری اطلاعات در کتابخانه‌ها و موانع

ضریب همبستگی پیرسون	مزیت‌های فناوری اطلاعات	موانع مدیریتی	موانع فنی	موانع اقتصادی	موانع فرهنگی - اجتماعی
مزیت‌ها	۱	۰/۳۹۱	۰/۳۲۳	۰/۳۲۰	۰/۴۹۰
موانع مدیریتی	۰/۳۹۱	۱	۰/۷۸۶	۰/۷۴۷	۰/۷۵۹
موانع فنی	۰/۳۲۳	۰/۷۸۶	۱	۰/۵۶۳	۰/۴۰۱
موانع اقتصادی	۰/۳۲۰	۰/۷۴۷	۰/۵۶۳	۱	۰/۶۲۸
موانع فرهنگی - اجتماعی	۰/۴۹۰	۰/۷۵۹	۰/۴۰۱	۰/۶۲۸	۱

تمامی ضریب‌های همبستگی در آلفا برابر با ۰/۰۱ معنی دار هستند

۳-۵. آیا ارتباط معنی داری میان موانع فنی بکارگیری فناوری‌های اطلاعاتی و استفاده اثربخش از فناوری اطلاعات در کتابخانه‌ها وجود دارد؟

جدول ۴. میانگین انحراف معیار موانع فنی بکارگیری فناوری‌های اطلاعاتی در کتابخانه‌ها

P-value	انحراف معیار	میانگین	تعدادی	
۰/۲۴	۵/۰	۴۷/۹	۳۸	مدیر
	۴/۴	۴۵/۶	۴۹	کارشناس

همان‌طور که در جدول ۴ مشاهده می‌شود، میانگین مدیران برابر با ۴۷/۹ و کارشناسان برابر با ۴۵/۶ را نشان می‌دهد و همچنین بر اساس داده‌های محاسبه شده انحراف معیار مدیران برابر با ۵/۰ و کارشناسان ۴/۴ اعلام شده است با توجه به ارزش پی محاسبه شده که رقم ۰/۲۴ را نشان می‌دهد نتیجه گرفته می‌شود که تفاوت معنی داری میان نگرش مدیران و کارشناسان در خصوص موانع فنی بکارگیری مؤثر فناوری اطلاعاتی در کتابخانه‌های عمومی وجود ندارد. ضریب همبستگی محاسبه شده برای دو متغیر اعلام شده مزیت‌های بکارگیری فناوری اطلاعات و موانع فنی براساس اطلاعات جدول ۳، عدد (۰/۳۲) را نشان می‌دهد که از نظر آماری ($p < 0/001$) معنی داری است. به این معنی است که یک رابطه مستقیم میان این دو متغیر وجود دارد.

۴-۵. آیا ارتباط معنی داری میان موانع اقتصادی بکارگیری فناوری‌های اطلاعاتی و استفاده اثربخش از فناوری اطلاعات در کتابخانه‌ها وجود دارد؟

جدول ۵. میانگین و انحراف معیار موانع اقتصادی به کارگیری فناوری‌های اطلاعاتی در کتابخانه

P-value	انحراف معیار	میانگین	تعداد	
۰/۹۱	۱/۵	۱۱/۶	۴۴	مدیر
	۱/۵	۱۱/۷	۵۲	کارشناس

همان‌طور که در جدول ۵ مشاهده می‌شود، میانگین مدیران برابر با ۱۱/۶ و کارشناسان برابر با ۱۱/۷ است همچنین بر اساس داده‌های محاسبه شده، انحراف معیار مدیران برابر با ۱/۵ و کارشناسان نیز، ۱/۵ اعلام شده است. با توجه به ارزش پی محاسبه شده که رقم ۰/۹۱ را نشان می‌دهد، تفاوت معنی‌داری میان نگرش مدیران و کارشناسان در خصوص موانع اقتصادی بکارگیری مؤثر فناوری اطلاعاتی در کتابخانه‌های عمومی وجود ندارد. ضریب همبستگی محاسبه شده برای دو متغیر اعلام شده مزیت‌های بکارگیری فناوری اطلاعات و موانع اقتصادی براساس اطلاعات جدول ۳، عدد (۰/۳۲) را نشان می‌دهد که از نظر آماری ($p < 0/001$) معنی‌داری است. به این معنی است که رابطه مستقیم میان این دو متغیر وجود دارد.

۵-۵. آیا ارتباط معنی‌داری میان موانع فرهنگی - اجتماعی بکارگیری فناوری‌های اطلاعاتی و استفاده اثربخش از فناوری اطلاعات در کتابخانه‌ها وجود دارد؟

جدول ۶. میانگین و انحراف معیار موانع فرهنگی - اجتماعی بکارگیری فناوری‌های اطلاعاتی

P-value	انحراف معیار	میانگین	تعداد	
۰/۶۹۸	۶/۵	۴۳/۰	۴۱	مدیر
	۵/۶	۴۳/۴	۵۳	کارشناس

همان‌طور که در جدول ۶ مشاهده می‌شود، میانگین مدیران برابر با ۴۳/۰ و کارشناسان برابر با ۴۳/۴ را نشان می‌دهد و همچنین بر اساس داده‌های محاسبه شده، انحراف معیار مدیران برابر با ۶/۵ و کارشناسان ۵/۶ اعلام شده است که با توجه به آن تفاوت معنی‌داری میان نگرش مدیران و کارشناسان در خصوص موانع فرهنگی - اجتماعی بکارگیری مؤثر فناوری اطلاعاتی در کتابخانه‌های عمومی وجود ندارد. ضریب همبستگی محاسبه شده برای دو متغیر اعلام شده مزیت‌های بکارگیری فناوری اطلاعات و موانع فرهنگی - اجتماعی براساس اطلاعات جدول ۳، عدد (۰/۴۹۰) را نشان می‌دهد که از نظر آماری ($p < 0/001$) معنی‌داری است. یعنی که رابطه مستقیمی میان این دو متغیر وجود دارد.

۷-۵. آیا متغیرهای جمعیت‌شناختی نظیر سن، جنسیت، سطح تحصیلات و تجربه‌های مدیریتی بر نگرش پاسخ‌گویان نسبت به بهره‌مندی از مزیت‌های بکارگیری فناوری‌های اطلاعاتی

در کتابخانه‌ها تأثیر معنی‌داری دارد؟ در رابطه با سؤال ۶ ابتدا با تحلیل متغیر سنی پاسخ‌گویان مشاهده می‌شود افراد با سن بالاتر نمره کمتری به مزیت‌های بکارگیری فناوری‌های اطلاعاتی در کتابخانه‌ها داده‌اند. این تفاوت اگر چه از لحاظ آماری معنی‌دار می‌باشد اما این اختلاف در واقع بیانگر اختلاف نظر میان گروه‌های سنی نبوده و تنها اشاره به تفاوت معنی‌دار میان نمره افراد دارای سن ۳۹-۳۰ و افراد بالای ۶۰ سال است.

جدول ۷. میانگین و فاصله اطمینان مزیت‌های استفاده از فناوری‌های اطلاعاتی بر اساس سن پاسخ‌گویان

سن	تعداد	میانگین	انحراف معیار	فاصله اطمینان	
				حد پایین	حد بالا
۲۰-۲۹	۸	۲۰/۵	۰/۹	۱۹/۷	۲۱/۳
۳۰-۳۹	۳۰	*۲۱/۹	۱/۵	۲۱/۴	۲۲/۵
۴۰-۴۹	۳۹	۲۱/۳	۱/۸	۲۰/۷	۲۱/۹
۵۰-۶۰	۱۴	۲۰/۴	۱/۸	۲۱/۴	۱۹/۳
۶۰ و بیشتر	۳	*۲۰/۰	۰/۴	۱۹/۸	۲۰/۲
جمع	۹۴	۲۱/۳	۱/۷	۲۰/۹	۲۱/۶

* میانگین افراد دارای سن ۳۰-۳۹ و ۶۰ سال به بالا از نظر آماری آلفا برابر با ۰/۰۵ معنی‌دار است.

در رابطه با متغیر سطح تحصیلات سؤال ۶ جدول ۸، برای تحلیل این متغیر تهیه و تنظیم شده است. همان‌طور که مشاهده می‌شود، میان نمره‌ها رابطه معنی‌دار وجود دارد به شکلی که میان نمره‌های داده شده از طریق افراد دارای مدرک تحصیلی لیسانس به بالا اختلافی دیده نمی‌شود اما میان نمرات داده شده از طریق افراد با سطح تحصیلات فوق دیپلم با دیگر نمرات داده شده از طریق پاسخ‌گویان اختلاف معنی‌دار آماری وجود دارد.

جدول ۸. میانگین و فاصله اطمینان نمره مزیت‌های بکارگیری فناوری‌های اطلاعاتی بر حسب تحصیلات

تحصیلات	تعداد	میانگین	انحراف معیار	فاصله اطمینان	
				حد پایین	حد بالا
فوق دیپلم	۱۲	*۲۰/۰	۰/۸	۱۹/۸	۲۰/۲
لیسانس	۱۲	۲۲/۳	۱/۲	۲۱/۵	۲۳/۰
فوق لیسانس	۴۵	۲۱/۴	۱/۸	۲۰/۸	۲۱/۹
دکتری	۲۵	۲۱/۲	۱/۷	۲۰/۵	۲۱/۹
کل	۹۴	۲۱/۳	۱/۷	۲۰/۹	۲۱/۶

* میانگین نمره افراد دارای سطح تحصیلات فوق دیپلم با لیسانس معنی‌دار است.

در رابطه با متغیر سابقه کار، با مشاهده جدول ۹ در می‌یابیم که میان نمره‌های داده شده از طریق پاسخ‌گویان با سوابق کاری گوناگون تفاوت معنی‌داری به جز در رده افراد با سابقه کار ۲ تا ۴ سال و ۴ تا ۶ سال وجود ندارد.

جدول ۹. میانگین و فاصله اطمینان نمره‌های مزیت‌های استفاده از فناوری‌های اطلاعاتی بر حسب سوابق کاری

فاصله اطمینان	انحراف معیار	میانگین	تعداد	سابقه کار	
				حد پایین	حد بالا
۲۳/۵	۱/۸	۲۱/۷	۶	۱۹/۸	کمتراز دو سال
۲۳/۷	۱/۶	* ۲۲/۷	۱۲	۲۱/۷	۲ تا ۴ سال
۲۱/۸	۱/۸	* ۲۰/۸	۱۶	۱۹/۹	۴ تا ۶ سال
۲۱/۵	۱/۶	۲۱/۱	۶۰	۲۰/۶	۶ سال به بالا
۲۱/۶	۱/۷	۲۱/۳	۹۴	۲۰/۹	جمع

میانگین افراد با سابقه کاری ۲ تا ۴ سال و ۴ تا ۶ در سطحی آلفا برابر با ۰/۰۵ معنی‌دار است در رابطه با متغیر جنسیت پاسخ‌گویان بر اساس داده‌های جدول ۱۰ تعیین گردید که میان میانگین نمره مزیت‌های استفاده از فناوری‌های اطلاعاتی در زنان و مردان تفاوت معنی‌داری وجود ندارد و میانگین‌های یادشده برای زنان ۲۱/۵ و برای مردان برابر با ۲۱/۳ است.

جدول ۱۰. میانگین و انحراف معیار نمره مزیت‌های استفاده از فناوری‌های اطلاعاتی بر حسب جنسیت

جنسیت	تعداد	میانگین	انحراف معیار	P-value
مرد	۳۱	۲۱/۵	۱/۸	۰/۶۱۶
زن	۵۸	۲۱/۳	۱/۷	

۶. بحث و نتیجه‌گیری

نتایج نشان می‌دهد که مدیران و کارشناسان کتابخانه‌های عمومی شهر شیراز در بهره‌جستن از مزیت‌های بکارگیری فناوری اطلاعات در کتابخانه‌ها هم‌عقیده هستند. بنابراین بکارگیری فناوری‌های اطلاعاتی در کتابخانه‌ها متضمن مزیت‌هایی است که ناگزیر از توجه عملیاتی به آن هستیم و با این دیدگاه تلاش برای کاربردی کردن قسمت‌های گوناگون فناوری اطلاعات در کتابخانه ضروری است. همچنین تفاوت معنی‌داری زیادی میان نگرش مدیران و کارشناسان در خصوص موانع مدیریتی بکارگیری فناوری‌های اطلاعاتی در کتابخانه‌های عمومی شهر شیراز مشاهده نشد. توجه و دقت نظر در رفع آن می‌تواند در بردارنده به کارگیری مؤثر فناوری‌های اطلاعاتی در کتابخانه‌های عمومی شهر شیراز باشد.

همچنین تفاوت معنی‌داری میان نگرش مدیران و کارشناسان در خصوص موانع فنی بکارگیری فناوری‌های اطلاعاتی در کتابخانه‌های عمومی شهر شیراز مشاهده نشد. به عبارتی از دیدگاه کارشناسان و مدیران کتابخانه‌های عمومی شهر شیراز موانع فنی عنوان شده از جمله عواملی هستند که دقت نظر در رفع آن می‌تواند در بردارنده بکارگیری مؤثر فناوری‌های اطلاعاتی در کتابخانه‌های عمومی شهر شیراز باشد.

در خصوص موانع اقتصادی بکارگیری فناوری‌های اطلاعاتی در کتابخانه‌های عمومی شهر شیراز نیز رابطه معنی‌داری مشاهده نشد. به عبارتی از دیدگاه کارشناسان و مدیران کتابخانه‌های عمومی شهر شیراز موانع اقتصادی عنوان شده از جمله عواملی هستند که دقت نظر در رفع آن می‌تواند در بردارنده بکارگیری مؤثر فناوری‌های اطلاعاتی در کتابخانه‌های عمومی شهر شیراز باشد. همچنین درباره موانع فرهنگی - اجتماعی بکارگیری فناوری‌های اطلاعاتی نیز تفاوت معنی‌دار نبود به عبارتی از دیدگاه کارشناسان و مدیران کتابخانه‌های عمومی شهر شیراز موانع فرهنگی - اجتماعی عنوان شده از جمله عواملی هستند که دقت نظر در رفع آن می‌تواند در بردارنده بکارگیری مؤثر فناوری‌های اطلاعاتی در کتابخانه‌های عمومی شهر شیراز باشد. همان‌طور که از تحلیل‌های به دست آمده نیز می‌توان پی برد، اعتقاد به تأثیر بکارگیری فناوری اطلاعات در کتابخانه‌ها به همان اندازه دارای اهمیت است که رفع موانع مدیریتی، فنی، اقتصادی و فرهنگی اجتماعی موجود در این مسیر با اهمیت است. به عبارتی اعتقاد قوی به مکانیزه کردن کتابخانه‌های عمومی بدون توجه موشکافانه به رفع موانع مدیریتی، فنی، اقتصادی و فرهنگی اجتماعی موجود راه به جایی نخواهد برد. همچنین هیچ یک از متغیرهای جمعیت شناختی نظیر سن، جنسیت، سطح تحصیلات و تجربه‌های مدیریتی تأثیری بر نگرش جامعه آماری ما در خصوص مزیت‌های غیر قابل انکار بکارگیری فناوری اطلاعات را نداشته‌است. این نشانگر توانایی بالای فناوری اطلاعات در فرایند ایجاد تحول در ارائه خدمات کتابخانه‌ها است.

۷. فهرست منابع

- تقی‌زاده، ابراهیم. ۱۳۸۵. بررسی تاثیر سیستم فناوری اطلاعات بر اثربخشی سازمان (سازمان کتابخانه‌ها، موزه‌ها و مرکز اسناد آستان قدس رضوی). پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه شهید بهشتی.
- رضایی شریف آبادی، سعید، و آزاده غیبی. ۱۳۸۵. بررسی راهبردهای (استراتژیک) برای استفاده از فناوری اطلاعات در کتابخانه‌ها. فصلنامه کتاب ۶۷: ۵۱-۶۰.
- علیدوستی، سیروس. ۱۳۸۷. موانع کاربرد فناوری اطلاعات از نگاه مدیریت تغییر. کتابداری و اطلاع رسانی ۱۱(۱): ۲۲۲-۲۱۵.
- غلامحسین‌زاده، زهره. ۱۳۸۵. ارزیابی میزان بهره‌گیری از فناوری اطلاعات در ذخیره و بازیابی نسخ خطی در کتابخانه‌های ایران، فصلنامه کتاب ۶۸: ۱۳-۲۸.

- Al-Qallaf, Charlene L., and Howaya M. Al-Azmi. 2002. Information Technology in Public Libraries in Kuwait: A First Study. *The International Information and Library Review* 34(4): 289-308.
- Qari, Abdulghafoor A. 2006. Electronics library and library and information science departments in the Persian Gulf region. *Journal of Education for Library and Information Science* 39(1): 28-37.
- Rosenblatt, Susan. 2004. Information Technology Investment in Public Libraries. *Educom Review* 34(4): 33-42.

A Survey of obstacles of Information Technology application in Shiraz public libraries

Information
Sciences
& Technology

Alireza Dehdarizadeh*

Regional Information Center for Science and
Technology

Iranian Research Institute
For Science and Technology
ISSN 1735-5206
eISSN 2008-5583
Indexed in LISA, SCOPUS & ISC
Vol.26 | No.2 | pp: 223-233
Winter 2011

Abstract: The main purpose of the present research is to investigate the obstacles of Information Technology application in public libraries in Shiraz. Research methodology is a descriptive survey. The number of Research population is 103 persons who are the staff of public libraries of Shiraz. Data collecting tools is a questionnaire set by SPSS. Inferential statistical tests such as Pierson test, T- Test and Annova test have been used to analyse the collected data. Findings shows that there is no meaningful difference between managers and experts attitudes toward the use of advantages of IT applications in public libraries and between their attitudes toward the managerial, technical, economic and socio-cultural obstacles of effective using of Information Technology.

Keywords: Public libraries; Shiraz, Iran; Information Technology Application

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
رتال جامع علوم انسانی

* Corresponding Author: shmimevasl@gmail.com